

β) Ράβδος ξυλίνη εφαρμοζομένη εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ὀπισθίου ἀντίου τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ, διὰ νὰ κρατῇ αὐτὸ σταθερὸν Θράκ. (Σουφλ.) κ.ά. 5) Ξύλινον ἐργαλεῖον τῶν ὑποδηματοποιῶν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀντιστρέφουν τὰ κατὰ τὴν ἀντίστροφον ὄψιν ραπτόμενα τσαρούχια Θεσσ. (Βαθύρρ. Κακοπλεύρ. Φωτειν. κ.ά.) 6) Εἶδος σβούρας, ἡ ὁποία τιθεμένη εἰς κίνησιν ἐξακολουθεῖ νὰ στρέφεται περὶ ἐαυτὴν πληττομένη διὰ μαστιγίου Θράκ. (Αἰν. κ.ά.) Πβ. γυριστούρα. Συνών. σβούρα, στρόβα, φούρλα. 7) Τὸ ἄνω κεκαμμένον ἄκρον βακτηρίας Κέρκυρ.: Ἐκρεμοῦσε συχνὰ τὴ μαγούρα του ἀπὸ τὸ γυριστάρι 'ς τὸ βραχίονι του. Συνών. καγκαλάς. 8) Ἡ ἐλλειψοειδὲς σχῆμα ἔχουσα ράβδος τῆς παγίδος Στερελλ. (Αἰτωλ.) 9) Ἡ τεχνητὴ ἢ φυσικὴ διχάλα ἐπὶ χαμηλοῦ δένδρου, κατάλληλος διὰ τὸ γύρισμα, τὴν κάμψιν, ξυλίνου ἐργαλείου ἢ ὄργανου Εὐβ. ("Ακρ. κ.ά.): 'Σ τοῦ γυρ'σάρι' γυρίζουν τὰ μπαστούνια, τίς κ'λλοῦρες τῶν κουδονιῶν, τίς ντοῦις τῶν βαρελιῶν καὶ ὅτ' ἄλλον ξύλον χρειάζεται γύρ'σμα (ντοῦις = δόγες). Συνών. γυριστής. 10) Στρογγύλον πῆλινον πινάκιον διὰ τοῦ ὁποῖου γυρίζουν τοὺς τηγανιζομένους ἰχθῦς Σάμ. 11) Εἰδικὸν ταψὶ χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὴν ἔψησιν πίττας, ὡς διευκολύνον τὸ γύρισμα αὐτῆς, τὸ ἀναποδογύρισμα Στερελλ. (Περίστ.) 12) Ἄρτος σχήματος κυκλικοῦ Σάμ. Σίφν. κ.ά. Συνών. κουλλοῦρα, λεφτή, μπροστοκουλλοῦρα. Πβ. γυρισταριά. 13) Οἱ κρίκοι διὰ τῶν ὁποῖων διέρχεται ἡ λαβὴ τοῦ λουκέτου Αἰμν. 14) Τμήμα ἀλυσίδος τὸ ὁποῖον ἐνώνει τὸ σχοινίον τῆς λαβῆς τοῦ χαλινοῦ μετὰ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα αὐτοῦ, φέρει δὲ εἰς τὰ δύο ἄκρα αὐτοῦ κρίκους, οἱ ὁποῖοι διευκολύνουν τὴν στροφὴν τῆς λαβῆς Αἰμν. Συνών. ἀμόλλα, κλειδέρα.

γυρισταριά ἡ, ἐνιαχ. γυρ'σταριά Στερελλ. (Γραν.) γυρισταρκά Κύπρ. (Καλοπαναγιώτ. Μουτουλ. Πάφ. Πεδουλ. Πρόδρομ. κ.ά.) γ'ρισταρκά Κύπρ. γ'λισταρκά Κύπρ. ('Αμμόχ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γυριστάρι. Ὁ τύπ. γ'λισταρκά δι' ἀνομοίωσιν.

1) Εἶδος ἄρτου παρασκευαζομένου κατὰ τὰς παραμονὰς γάμου ἢ κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων, σχήματος κυκλοτεροῦς, διακεκοσμημένου κατὰ τὴν πρόσοψιν διὰ λωρίδων ζύμης διατεταγμένων εἰς σχῆμα δικτύου. Ὁ ἄρτος οὗτος ἀποστέλλεται εἰς περίπτωσιν γάμου ὡς προσκλητήριον εἰς τοὺς προσκαλουμένους Κύπρ. ('Αμμόχ. Καλοπαναγιώτ. Μουτουλ. Πάφ. Πεδουλ. Πρόδρομ. κ.ά.): Ἐκάναμεν πέντ' ἔξι φουρνιὲς κουλουῖρες τζαὶ γυρισταρκὰς Καλοπαναγιώτ. Συνών. κουλλοῦρα. 2) Τὸ ἀναποδογύρισμα τοῦ ἐδάφους, τὸ βαθὺ σκάψιμον Στερελλ. (Γραν.): Ἐρρ'χιν οὐ στόλους μπόμπις κὶ τὰ 'κανι γυρ'σταριά οὐλα τὰ χουράφια. Συνών. ἀναγομί, ἀναγόμισμα, ρόφισμα. Πβ. γύρισμα 6.

γυρισταρόξυλο τό, ἐνιαχ. γυρ'σταρόξ'λον Εὐβ. (Λιχάς).

Ἐκ τῶν οὗς. γυριστάρι καὶ ξύλο.

Γυριστάρι 4, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: 'Σ τοῦ βρουστ'ρὸ τ' ἀδί, κεί π' τ'λιούμι τ'ἀδί, τοῦ λέμι γυρ'σταρόξ'λον, γιατί μ' αὐτὸ τ'λιούμι τ' ἀδί (τ'λιούμι=τυλίγουμε) Λιχάς.

γυριστέας ὁ, Πόντ.

Ἐκ τοῦ οὗς. γυριστής διὰ συμφύρ. τῶν καταλ. -τής

καὶ -έας. Βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 272 κέξ.

1) Γυριστής 1. 2) Ὁ ἔχων ἄστατον χαρακτῆρα, ὁ παραβαίνων τὰ συμφωνηθέντα. Πβ. γυριστιάρης.

γυριστήρα ἡ, Ρόδ. γυρ'στούρα Μακεδ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω.

1) Ξύλινον ὄργανον διὰ τοῦ ὁποῖου ἀναστρέφουν τοὺς ψηνομένους ἐπὶ λίθων πλακοῦντας Ρόδ. 2) Ἄθυρμα κατασκευαζόμενον ἐκ καρύου διὰ διαμπεροῦς διανοίξεως δύο ὀπῶν, διὰ τῶν ὁποῖων διέρχεται κλωστή. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς χειρός. Περιστρεφόμενον μετ' αὐτῆς τὸ ἄθυρμα σχηματίζει κύκλον καὶ συγχρόνως ἤχεϊ. Συνών. σβούρα, σβούρακι. Πβ. γυριστάρι 1.

γυριστήρι τό, Κίμωλ. Κουφονήσ. Κύθν. Σίφν. κ.ά.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω.

Ἡ λαβὴ διὰ τῆς ὁποίας περιστρέφουν τὸν τροχὸν τῆς σβίγας, τὴν πέτραν τοῦ χειρομύλου, τὸ μάγγανον ἐνθ' ἄν. Συνών. γυριστάρι 3, γυριστής 5, χέρι, χερόβλι.

γυριστής ὁ, Θήρ. Ἰκαρ. (Εὐδελ.) Πάρ. (Λεῦκ. κ.ά.) Σάμ. Σύμ. Σῦρ. Χίος κ.ά. — Γ. Βλαχογιάνν., Λόγοι καὶ ἀντίλογ., 147 Μ. Μαλακάς. εἰς Ν. Ἑστ. 27 (1940), 727 Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 58 — Λεξ. Βάιγ. Δημητρ. ὑριστής Νάξ. (Βόθρ.) ὑριστής Νάξ. ('Απύρανθ.) γυρίστης Ἄνδρ. ῥ'ρίστ'ς Πάρ. (Λεῦκ.) γυρίστης Ἄνδρ. Ἰων. (Βουρλ.) Μύκ. Σύμ. γυρίστρα ἡ, Ἀλόνν. Ἄνδρ. Εὐβ. (Στρόπον.) Θήρ. Μύκ. Νάξ. ('Απύρανθ. Βόθρ.) Πάρ. Πελοπν. (Βερεστ.) Σκόπ. Σύμ. Σῦρ. — Π. Χόρν εἰς Ν. Ἑστ. 3 (1929), 770 ῥ'ρίστρα Ἀλόνν. Σκόπ. Στερελλ. ('Αράχ. Δεσφίν. Ὑπάτ.) ῥ'ρίστρά Πάρ. (Λεῦκ.) ὑρίστρα Νάξ. ('Απύρανθ.) γυρίστρικο τό, Ἄνδρ. Μύκ. Σύμ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυρίζω. Ὁ τύπ. γυρίστρης ἐκ τοῦ θηλ. γυρίστρα. Ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου εἰς τὸν τύπ. γυρίστης κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ γυρίστρης. Βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 94. Ὁ τύπ. γυρίστρα καὶ εἰς Σομ.

1) Ὁ περιφερόμενος, ὁ περιοδεύων Σάμ. — Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. Ζωή², 58 : Ἄσμ.

Ἦλιε μου καὶ παρήλιε μου καὶ γυριστὴ τοῦ κόσμου Σάμ. || Ποίημα.

Σὲ ξένη χώρα γυριστὴς καλέστηκα σὲ γάμο Κ. Παλαμ., ἐνθ' ἄν. β) Ὁ πλανόδιος ἔμπορος Μ. Μαλακάς. εἰς Ν. Ἑστ. 27 (1940), 727: Τ' ἀγόρασα μιὰ μέρα ἀπὸ ἓνα γυριστὴ ἐδῶ, πωλητὴ τέτριων λουλουδιῶν. Συνών. γυρατζής, γυρολόγος 1, μεταπράτης, πραματευτής, πραματσούλης, ψιλικατζής. γ) Ὁ περιφερόμενος ὀργανοπαίκτης Ἰκαρ. (Εὐδελ.) 2) Ὁ ἀσκόπως περιφερόμενος, ὁ φυγόπονος Ἄνδρ. Θήρ. Μύκ. Νάξ. ('Απύρανθ.) Πάρ. (Λεῦκ. κ.ά.) Σάμ. Σύμ. Σῦρ. Χίος — Λεξ. Δημητρ.: Ὡ! μιὰ ὑρίστρα πού 'ν' κ' εὐτή! Ὡλη μέρα ὑρίζει μέσ' 'ς τίς ρύμνες (=δρόμους) Ἀπύρανθ. || Φρ. Γυρίστρικο παιδί Μύκ. || Παροιμ.

Ποὺ γυριστὴς 'ς τὰ νιάτα του, 'ς τὰ γέρα ἐρημοσπίτης (ὁ ὀκνηρὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς νεότητός του ἐνδεὲς κατὰ τὸ γῆρας του) Λεξ. Δημητρ. || Αἰνιγμ. Γυρίζ' ἡ γυρίστρα κὶ 'ς τὴ γουριὰ πάει κὶ καθίζ' (ἡ σκούπα) Σάμ. Συνών. ἀπογυριστής, γυρίόλης, γυροβλάς 1, γυροβλάτης 3) Ὁ ἐπαίτης Νάξ. ('Απύρανθ. Βόθρ.):



"Ενα 'γυριστής εἶν' ἐτ' ἀπόξω 'Απύρανθ. Μιά 'γυρίστρα 'ναι καὶ 'γρεύγει λάδι αὐτόθ. 'Εφάα g' εὐτοὶ τῇ βεριουσία δῶνε καὶ θὰ καταδήσουνε 'γυριστᾶδες αὐτόθ. || *Ἀσμ.

'Ιὰ λόον σου ν-ἐνέβηκα κ' ἦρθα 'ς τὴ Φυροίστρα, τῶρα μ' ἐπαδονάρισες 'ς τσι ρύμνες σὰ 'γυρίστρα (ἐπαδονάρισες = ἐγκατέλειψες) 'Απύρανθ. Συνών. γυρευός, γυρευσάκκουλο 1, γυρευτής 2, γυριστικός 2, διακονιάρης, ζητιᾶνος, ζήτουλας, μοιλιάρης. 4) 'Ο βοηθός τοῦ βοσκῶ, ὁ ὁποῖος ὠθεῖ τὰ πρόβατα πρὸς τὴν ἐξοδὸν τῆς μάνδρας πρὸς ἀμελξίν Νάξ. Συνών. μπάτζος, συρτάτορας. 5) 'Η λαβή, τὸ χερούλι τοῦ χειρομύλου, διὰ τοῦ ὁποῖου γυρίζει, περιστρέφεται οὗτος Λεξ. Δημητρ.: Γυριστής τοῦ μύλου. Συνών. γυριστάρι 3, χερσούλι. 6) Πάσσαλος εἰς σχῆμα ὀρθῆς γωνίας, τὸν ὁποῖον ἐφαρμόζουν ἐπὶ τοῦ δεξιῦ ἄκρου τοῦ προσθίου ἀντίου τοῦ ὑφαντικοῦ ἱστοῦ, διὰ νὰ περιστρέφῃ τοῦτο, ὥστε νὰ τυλίσσεται καλῶς ἐπὶ τοῦ ἀντίου τὸ ὑφαντόμενον πανίον Στερελλ. (Υπάτ.) Συνών. βλ. εἰς λ. γυριστάρι 4. 7) Θηλ., διχαλωτὸν ἐργαλεῖον, σιδηροῦν ἢ ξύλινον, ἐκ κλάδου δρυὸς συνήθως, διὰ τοῦ ὁποῖου κάμπτουν τὸ ἄκρον ράβδου πρὸς κατασκευὴν βακτηρίας ἢ κρίκων 'Αλόνν. Εὐβ. (Στρόπον.) Πελοπν. (Βερεστ.) Σκόπ. Στερελλ. ('Αράχ.): Νὰ βροῦτε καμινὰ γυρίστρα νὰ βάλουμε δωχάμου γιὰ νὰ γυρίζετε τὶς μαγκοῦρες Βερεστ. Συνών. γυριστάρι 9. 8) 'Η κυρτὴ λαβὴ τῆς ποιμενικῆς ράβδου 'Αλόνν. Σκόπ. Στερελλ. (Δεσφ.)

'Η λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Γυριστὴς Κέως Πελοπν. (Γορτυν.)

γυριστιά ἢ, Θράκ. (Πλάγ.)

'Εκ τοῦ οὗς. γυριστής.

Μονάδα μετρήσεως μήκους στήμονος πρὸ τῆς τοποθετήσεως εἰς τὸν ὑφαντικὸν ἱστόν: Πενήντα γυριστιές ἔκαναν ἓνα πᾶσμα (= τολύπην).

γυριστιάρης ἐπίθ. Πόντ. γυριστάρης Πόντ. (Χαλδ.) γυριστιάρινα ἢ, Πόντ. γυριστάρικο τό, Πόντ.

'Εκ τοῦ οὗς. γυριστέας.

'Ο μεταβάλλον συνεχῶς γνώμην, ὁ ἄστατος ἐνθ' ἄν. Πβ. γυριστέας.

γυριστικός ἐπίθ. 'Αθῆν. Πόντ. Σίφν. Χίος.

'Εκ τοῦ οὗς. γυριστής. 'Η λ. καὶ εἰς Σομ.

1) 'Ο ἐπιφέρων ἀκύνωσιν, ὁ ἀκυνωτικός Χίος: 'Εκάμαμεν τὸ γυριστικό (τὸ ἐγγραφὸν ἀκυνώσεως). 2) Οὗς., ὁ ἐπαίτης Σίφν. Συνών. βλ. εἰς λ. γυριστής 3. 3) Οὐδ. πληθ., τὰ ἐκ τῆς ἐπαιτείας εἰσοδήματα Σίφν.: "Ἀς θε' λείπουν τὰ γυριστικά, ἦθ' 'ὰ φορήσουν ἀπὸ τὴν πεῖνα (ἐὰν ἔλειπον τὰ ἐκ τῆς ἐπαιτείας εἰσοδήματα, θὰ ἀπέθνησκον ἐκ πείνης). 4) 'Η δαπάνη διὰ τὴν μεταβίβασιν κτήματός τινος Πόντ. β) 'Η δαπάνη διὰ τὸ γύρισμα παλαιᾶς ἐνδυμασίας 'Αθῆν. κ.ά.: "Εδῶσα τρακόσες δραχμὲς γυριστικά 'Αθῆν. Συνών. ἀναγυριστικά, διὰ τὸ ὅπ. βλ. ἀναγυριστικός 2.

γυριστοκέρατος ἐπίθ. Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Μάν.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός καὶ τοῦ οὗς. κέρατος.

'Επὶ βοῶν καὶ αἰγοπροβάτων, ὁ ἔχων κέρατα περιστραμμένα, καμπύλα ἐνθ' ἄν.: Βόιδι γυριστοκέρατο. Συνών. γυριστοκέρης, κατζούρικος, σγοουλό-

κέρης, στριφτοκέρης 'Αντίθ. τραγουλοκέρατος, τραγουλοκέρης, τραγουλός.

γυριστοκέρης ἐπίθ. ἐνιαχ. γυριστοτσέρης Πελοπν. (Κάμπος Λακων.) γυρ'στουκέρ'ς Σάμ. (Μαυραντζ.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός καὶ τοῦ ἀρχ. οὗς. κέρατος. Τὸ β' συνθετ. ὡς ἀπλοῦν ἀμάρτ. Πβ. ἀνοιχτοκέρης.

Γυριστοκέρατος, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Γυριστοτσέριχο κριάρι Πελοπν. (Κάμπος Λακων.) Συνών. βλ. εἰς λ. γυριστοκέρατος.

γυριστομύτης ἐπίθ. Πελοπν. (Βάλτ. Βερεστ.) Οὐδ. γυριστομύτικο Πελοπν. (Βερεστ.)

'Εκ τοῦ ἐπιθ. γυριστός καὶ τοῦ οὗς. μύτης.

'Ο ἔχων τὴν ρῖνα ὀλίγον ἀνεστραμμένην ἐνθ' ἄν.: Δὲν τὸ βλέπεις τί γυριστομύτικο γουρούνι εἶν' καὶ τοῦτο δῶ; Βερεστ.

γυριστός ἐπίθ. πολλαχ. καὶ Πόντ. ('Οφ. Τραπ.) γυρ'στός Θεσσ. (Δομοκ. Μεσοχώρ. Μυρόφυλλ. Φωτειν. κ.ά.) Μακεδ. (Βόιον Γήλοφ. Δασοχώρ. Δεσκάτ. κ.ά.) 'γυριστός Κάλυμν. Κίμωλ. Νάξ. ('Απύρανθ.) Χάλκ. θυριστός Χάλκ. γυριστέ Τσακων. (Χαβούτσ.) γιουξιστέ Τσακων. Θηλ. γυριστέσσα Πόντ.

Τὸ 'Ελληνιστ. ἐπίθ. γυριστός.

1) 'Επὶ γλυκυσμάτων, ὁ ἀναμειγνύμενος, ὁ ἀνακυκώμενος κατὰ τὴν ἔψην Κωνπλ. Νάξ. ('Απύρανθ.) κ.ά. — Λεξ. 'Ηπίτ. Βλαστ. 281: Γυριστό γλυκό (γλύκυσμα ἀναμειγνύμενον κατὰ τὴν ἔψην διὰ ξυλίνου ὀργάνου, τοῦ γυριστάρι οὔ) Κωνπλ. Τὸ πιὸ εὐκόλο καὶ τὸ πιὸ δύσκολο γλυκό εἶναι τὸ 'γυριστό 'Απύρανθ. Μιά 'νυχιά 'γυριστό γλυκό θέλω νὰ κάμω, μὰ ὅσες βολές τὸ κάμω, δὲ μοῦ πιτυχαίνει αὐτόθ. β) Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ναυτικῶν, γυριστό κλειδί, ἀγκύλιον ἀλύσεως μετ' ἄξονος, προσηρμοσμένον ἐπὶ τῆς ἀλύσεως ἀγκύρας καὶ ἐπιτρέπον τὴν ἐλευθέραν περιστροφὴν αὐτῆς Α. Σακελλ., 'Εγχειρ. ἀρμενιστ., 564. Πβ. γυριστάρι ο. 2) 'Επὶ κλίμακος, ὁ ἐλικοειδὴς 'Αθῆν. Ζάκ. Λυκ. (Λιβύς.) Πόντ. (Τραπ.): Γυριστὴ σκάλα (ἐλικοειδὴς κλίμαξ) 'Αθῆν. κ.ά. 3) 'Ο κυρτός, ὁ κεκαμμένος, ὁ ἀναδιπλούμενος πολλαχ. καὶ Τσακων. (Χαβούτσ. κ.ά.): Γυριστὴ κλίτσα (κλίτσα ἔχουσα κυρτὴν τὴν λαβὴν) Πελοπν. (Σουδεν.) Γυρ'στό λ'πίδ' (καμπυλωτὴ φαλτσέτα τῶν ὑποδηματοποιῶν) 'Ηπ. (Δωδών.) Νύχια γυριστά (γαμψοὶ ὄνυχες) Θράκ. (Σαρεκκλ.) Γυρ'στό συρτάρ' (τὸ κεκαμμένον μέρος τοῦ ἀρότρου πρὸς ἐφαρμόζει εἰς τὸ κοινὸν ὄρι) 'Ηπ. (Δωδών.) "Εἴ γυρ'στὴ μύτ' σὰ παπαγάλους Μακεδ. (Φλόρ.) 'Α μύτ' σ' γυριστὰ ρ Χαβούτσ. 'Η μύτη του εἶναι γυριστὴ (πβ. Σχόλ. Φίλοστρ. σ. 579 Β «ῥίνα γυριστὴν») 'Ιων. (Κρήν.) Σοῦ 'χω ἀκούσει ὅτι τὰ λὲς καζούρικα τὰ γίδια μὲ τὰ 'γυριστὰ κέρατα Κίμωλ. "Εχω μαλλιά γυριστὰ Πελοπν. (Αἴγ.) Γυρ'στά τσίνορα Θεσσ. (Δομοκ.) "Εἴ μινάλα τσίνορα, γυρ'στά Σάμ. Γυρ'στό ξύλο Μακεδ. (Βόιον). Μιά σπάθα πλατεῖα γυριστὴ κρεμόταν ἐμπρὸς τοῦ Δ. Βουτυρ., Μέσ' στοὺς ἀνθρωποφάγ., 6. Τὸ κοδάρι 'ς τοῦ ἄκρου του ἔχει τσίγκρο γυριστό (τσίγκρο = μύτη) "Ανδρ. (Κόρθ.) Γυριστὰ στιβάνια (ἀνδρικά ὑποδήματα ἔχοντα τὸ καλύπτον τὴν κνήμην τμήμα ἀνεστραμμένον κατὰ τὸ ἄκρον) Κρήτ. Γυριστὴ οὐρά 'Αθῆν. Γυριστὰ κλήματα (κλήματα τῶν ὁποῖων οἱ κλάδοι συμπλέκονται κατὰ τὰ ἄκρα καὶ σχηματίζουν στεφάνην ἢ εἶδος κοφίνου ἀνεστραμμένου) Θήρ. Γυριστὴ καμάρα (τυξοειδὴς ἀψίς) Κρήτ. (Σφακ.) Γυριστὰ μητᾶτα (τυροκομεῖα ἐκτισμένα ἐν εἴδει θόλων) Κρήτ. β) Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν

